

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та
практичне значення результатів дисертації
Глуценко Анни Вадимівни
на тему: «Стратегія розвитку зеленої економіки України
в контексті європейської інтеграції»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
05 Соціальні та гуманітарні науки
за спеціальністю 051 Економіка

Публічна презентація наукових результатів дисертації та її обговорення здійснювалось на засіданні міжкафедрального фахового семінару кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин та кафедри економіки, менеджменту та підприємництва ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій (протокол № «1» від «17» січня 2025 р.)

1. Обґрунтування теми дослідження

Сучасний розвиток національних та світової економіки все більше стикається з наслідками довгострокового зневажання станом соціальної системи та навколишнього середовища задля забезпечення цілей економічного зростання. Лінійна модель традиційної коричневої економіки «бери – виробляй – викидай» довела тупиковість такого економічного зростання та стикнулася з безпрецедентними екологічними кризами, які в свою чергу ставлять під питання якість розвитку людства та навіть його виживання. Розуміння безальтернативності зміни парадигми розвитку призвело до укладання на міжнародному рівні найважливіших угод, які вже більш тридцять років тому акселерували національні політики сталого розвитку та зеленого економічного переходу. Найбільш успішним у впровадженні угод і зобов'язань в практику виявився Європейський Союз, який демонструє світове лідерство в реалізації стратегічних завдань зеленого курсу та досягненні глобальних цілей сталого розвитку.

Україна, яка є підписантом міжнародних угод щодо збереження навколишнього середовища, зменшення викидів парникових газів тощо, більшість з заяв все ще не реалізувала в економічну практику. А виходячи з того, що вона є кандидатом в члени ЄС, в своєму подальшому економічному розвитку має послуговуватися цільовими орієнтирами та пріоритетами Європейського зеленого курсу, а також регуляційним фреймом розвитку зеленої економіки в ЄС. Тому очевидно, що повоєнне відновлення економіки України має відбуватися на засадах зеленого переходу та зеленої економіки, стратегія формування якої представляє собою актуальне та невідкладне науково-практичне завдання.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики наукових досліджень кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин «Постіндустріальні детермінанти сталого розвитку світової та національної економіки» (№ державної реєстрації 0121U100054, 2021-2023 рр.) та «Сучасні глобалізаційні виклики розвитку зеленої економіки, національних та локальних соціально-економічних систем, цифровізації економічної політики» (номер державної реєстрації 01224U002030, 2024–2026 рр.) Окрім того, авторка є виконавцем освітньо-наукового проєкту Єврокомісії ERASMUS-JMO-2022-MODULE №101085133 – EUGREEN «European practices on Green Deal: lessons for Ukraine» («Європейська практика зеленого курсу: уроки для України») (2022-2025 рр.), що реалізується на базі ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».

3. Наукова новизна отриманих результатів.

Основні результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у такому:

- *вперше*

запропонований комплексний методичні підхід до оцінки зеленої трансформації зеленої економіки України в умовах європейської інтеграції, в якому поєднані концепт диспозиції України в єдиному вимірному полі з ЄС, що реалізується через оцінку, за допомогою авторського інтеграційного індексу, сформованості зеленої економіки в окремих групах (кластерах) країн ЄС та України, згрупованих відповідно ступеню досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР) та концепт потенціалу трансформації, який реалізується через оцінку, із застосуванням авторської панелі індикаторів, національних особливостей зеленого зростання економіки та економіко-математичного моделювання чинників забезпечення кліматичної нейтральності економіки як основного критерію Європейського зеленого курсу; підхід може бути застосований для будь-якої країни – кандидата на вступ до ЄС, в тому числі для України: дозволяє проводити моніторинг змін умов зеленої трансформації економіки в динаміці та відповідно коригувати управлінські рішення щодо реалізації стратегії розвитку зеленої економіки.

- *вдосконалено:*

інтегрально-індексну оцінку рівня розвиненості зеленої економіки, яка відрізняється обґрунтуванням вихідних (одиничних) індексів за авторським переліком критеріїв (пряма оцінка чинників зеленого зростання та/або стану зеленої економіки; наявність даних як для країн ЄС, так і для України; легкість в розумінні індексу та його використанні; доступність методики до розширення з часом на більшу кількість країн; можливість вимірювати ступінь наближеності до еталонного значення), що дозволяє проводити аналіз результативності зеленого зростання країн в інтеграційному об'єднанні за допомогою авторського інтеграційного індексу сформованості зеленої

економіки GEMІ з метою моніторингу відносної позиції певної країни порівняно з іншими країнами інтеграційного об'єднання; реалізовано для аналізу вихідних умов стратегії зеленої трансформації економіки України.

запропоновано авторське визначення терміну «зелена трансформація економіки», яке відрізняється поєднанням двох понять «зелена економіка» та «зелене економічне зростання» як таких, що є максимально близькими за змістом та ціллю – забезпечення сталого розвитку на концептуальних засадах економіки «вбудованої» в соціум та навколишнє середовище. Це дозволяє використати термін як цілеспрямовані екологічні зміни соціально-економічної системи та обґрунтувати концептуальну модель стратегії цих змін.

запропоновано комплексний підхід до визначення пріоритетних сфер зеленої трансформації економіки України, який відрізняється адаптацією до стратегічних цілей основних сфер Європейського зеленого курсу, що дозволило обґрунтувати заходи секторально-орієнтованої державної економічної політики забезпечення зеленої трансформації економіки України в контексті європейської інтеграції.

- *дістало подальшого розвитку:*

методологія позиціонування зеленої економіки України серед країн ЄС, яка відрізняється переліком адаптованих показників досягнення глобальних Цілей сталого розвитку як результату розвитку зеленої економіки в співставному вимірному полі статистичних джерел ЄС та України, що дозволяє проводити, за допомогою кластерного аналізу, групування країн ЄС та України як за доступним наразі переліком індикаторів, так і за можливим в майбутньому розширеним переліком показників в єдиному з ЄС статистичному вимірному полі;

визначені три історичні етапи генезису теорій зеленого переходу в економічних дослідженнях, які відрізняються від вже існуючих принциповими відмінностями у визначенні ролі економіки в тріаді «економіка – соціум – екологія»: від домінування економічної складової і суспільному відтворенні через рівнозначне збалансоване сприйняття всіх складових тріади до визнання економіки як «вбудованої» в соціум та живий навколишній світ; це дозволило на теоретико-концептуальному рівні розглядати відповідні етапи зелених трансформацій економічної політики ЄС щодо розвитку зеленої економіки та з'ясувати конкретно-історичний контекст побудови стратегії зеленої трансформації економіки України в умовах європейської інтеграції.

4. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

На теоретико-концептуальному рівні визначені основні етапи генезису теорій зеленої економіки, зеленого економічного зростання та виявлено зв'язок цих етапів зі світовими економічними кризами. На основі критичного аналізу теорій що досліджують трилему суспільного розвитку в координатах «соціум-економіка-екологія» доведено найбільшу значимість для сучасного етапу розвитку напрацювань наукового напрямку економіки «вбудованої» в соціум та навколишнє середовище. Запропоноване авторське визначення терміну «зелена

трансформація економіки» та розроблено концептуальну модель стратегії зеленої трансформації в умовах європейської інтеграції.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні методологічні положення, методичні розробки, висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть становити теоретичну та прикладну основу для формування повоєнної стратегії зеленого переходу в пріоритетних секторах економіки України, гармонізованих зі сферами Європейського зеленого курсу. Наукові розробки та практичні рекомендації авторки були використані в роботі Управління інфраструктури, містобудування та архітектури, житлово-комунального господарства, екології Дніпровської районної військової адміністрації (довідка № 268-11/24-1 від 23.10.2024 р.); Дніпровського заводу «РЕТАЛ УКРАЇНА» (довідка від 09.10.2024р.); Інституту місцевого розвитку (довідка від 08.10.2024 р.), в навчальному процесі ПДАБА (довідка № 54/0821-12 від 12.03.2024 р.)

5. Особистий внесок здобувача

Дисертаційна робота Глуценко А.В. є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, які отримані в дисертаційній роботі, здобуті авторкою особисто й відображені у наукових публікаціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом самостійної роботи авторки.

6. Апробація основних результатів дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на сімох міжнародних і всеукраїнських науково-практичних заходах, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції «Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір» (м. Київ, 4 грудня 2020 р.); II Науково-практичній конференції студентів та молодих науковців «Сучасні виклики розвитку економіки, бізнесу та публічного управління і адміністрування» (м. Дніпро, 12 листопада 2021 р.); Науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Будівництво архітектура та економіка. Проблеми та перспективи. Сучасний контекст». (м. Дніпро, 23 грудня 2021 р.); Науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Дніпро, 27-28 березня 2023 р.); Круглому столі «Успішні європейські практики безвідходності та розвитку циркулярної економіки: перспективи впровадження в Україні» в рамках гранту Erasmus+ Jean Monnet Modul «EUGREEN» (м. Дніпро, 29 червня 2023 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Future of science: innovations and perspectives» (м. Стокгольм, 25-27 листопада 2024 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Science and technology: challenges, prospects and innovations» (м. Осака, 28-30 листопада 2024 р.).

7. Перелік публікацій за темою дисертації.

Основні результати та положення дисертаційного дослідження опубліковані автором у 6 наукових працях, в т.ч одна – в журналі, що індексується в Scopus та 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня.

Публікації в наукових журналах, які індексуються у Scopus:

1. N. Niameshchuk, V. Bozhanova, V. Chala, and A. Hlushchenko (2021) The environmental and resource productivity as the key element of green economy in EU. IOP Series: Earth and Environmental Science volume 915. (0,61 д.а.; особисто авторці належить: 0,22 д.а.: аналіз та оцінка викидів парникових газів на душу населення, а також продуктивності ресурсів по країнам ЄС).

URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012018/pdf>

Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. Чала В. С., Глущенко А. В. (2019) Особливості інтеграції нових членів ЄС до багаторівневої системи фінансування програм сталого розвитку. Економічний простір: Збірник наукових праць № 147. С. 49-63. (0,62 д.а.; особисто авторці належить 0,29 д.а.: узагальнення структури джерел фінансування проєктів ревіталізації та зеленої реструктуризації в країнах ЄС; кластеризація країн-нових членів ЄС за рівнем показників цілей сталого розвитку).

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.49.547

3. Чала В.С., Глущенко А.В., Агарков Є.С. (2022) Зелені імперативи та чинники розвитку європейських економік. Економічний простір: Збірник наукових праць № 178. С.172-175. (0,38 д.а.; особисто авторці належить: 0,13 д.а.: порівняльна оцінка різних сфер дії Європейського зеленого курсу)

DOI: 10.32782/2224-6282/179-26

4. Чала В.С., Глущенко А.В. (2024) Основні напрямки розвитку європейської інтеграційної політики в контексті зеленої економіки. Здобутки економіки: перспективи та інновації. Електронний журнал. №9. (0,42 д.а.; особисто авторці належить: 0,28 д.а.: обґрунтування етапів генезису ідеї глобального зеленого переходу)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13347171>

5. Глущенко А.В. (2024) Особливості реалізації зеленого курсу в країнах ЄС на прикладі Румунії та Польщі: уроки для України. Економічний простір: Збірник наукових праць № 192. С.82-86. 0,45 д.а.

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.192.82-86>

6. Чала В.С., Глущенко А.В. (2024) Оцінка зеленої трансформації України в умовах європейської інтеграції: методичний підхід та позиціонування серед країн ЄС. Економічний простір: Збірник наукових праць №195. С.223-231. (0,86 д.а.; особисто авторці належить: 0,55 д.а.: обґрунтована принципова схема оцінки рівня зеленої трансформації економіки України в умовах європейської інтеграції). DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.223-231>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Чала В.С., Глущенко А.В. (2020) Розвиток процесу зеленої кластеризації як шляху до збереження наукового та екологічного потенціалу країни Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 грудня 2020 р. Київ: Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління). С. 33-36. (0,3 д.а.; особисто авторці належить: 0,17 д.а.: визначення специфічних рис регіонального кластеру зеленого енергетичного бізнесу Швеції) URL: <http://surl.li/vopwtr>

8. Глущенко А.В. (2021) Стратегії розвитку інклюзивної зеленої економіки в Європейському Союзі. Практичні уроки для України. Сучасні виклики розвитку економіки, бізнесу та публічного управління і адміністрування: Збірник тез II науково-практичної конференції студентів та молодих науковців, 12 листопада 2021 р. Дніпро: ПДАБА. С. 58-62. 0,2 д.а. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2021/12/Zbirnyk-tez-conferencii-2021.pdf>

9. А. Hlushchenko. V. Chala, N. Shashkina (2021) Greening the economy is the main way to provide sustainability. Матеріали науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Будівництво архітектура та економіка. Проблеми та перспективи. Сучасний контекст». 23.02.2021 С.141-143. (0,16 д.а.; особисто авторці належить: 0,07 д.а.: обґрунтування ролі зеленої економіки в досягненні глобальних цілей сталого розвитку)

10. Чала В. С., Глущенко А.В. (2023) Циркулярні міста ЄС: різні шляхи до однієї мети, досвід для України. Матеріали круглого столу «Успішні європейські практики безвідходності та розвитку циркулярної економіки: перспективи впровадження в Україні» в рамках освітнього гранту Європейської Комісії Ж. Моне EUGREEN, 29.06.2023 р, м. Дніпро С.55-60. (0,18 д.а.; особисто авторці належить: 0,11 д.а.: порівняльний аналіз механізмів розвитку циркулярних міст в різних містах ЄС як прикладів застосування для українських міст) URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/11/Zbirnyk-tez-kruglogo-stolu-29.06.2023.pdf>

11. Глущенко А.В. (2024) Відмінні риси зеленої промислової політики в становленні та розвитку зеленої економіки I Міжнародна науково-практична конференція «Future of science: innovations and perspectives» 25-27.11.2024р. Стокгольм, Швеція С.687-693. 0,28 д.а. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/FUTURE-OF-SCIENCE-INNOVATIONS-AND-PERSPECTIVES-25-27.11.24.pdf>

12. Глущенко А.В. (2024) Стратегічні виклики та комплексні інструменти формування та реалізації зеленої промислової політики України IV Міжнародна науково-практична конференція «Science and technology: challenges, prospects and innovations», 28-30.11.2024 року. Осака, Японія С.687-692. 0,2 д.а. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-CHALLENGES-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-28-30.11.24.pdf>

13. Глущенко А., Чала В. Зелене відновлення як механізм збереження природних ресурсів для існування майбутніх поколінь. Матеріали науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (27-28 березня 2023 р., ПДАБА, м. Дніпро) С. 659-661. (0,16 д.а.; особисто авторці належить: 0,09 д.а.: визначені напрями та основні заходи впровадження принципів зеленої економіки) URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/06/Zbirnyk-tez-Konferentsiyi-studentiv-aspirantiv-molodyh-vchenyh.pdf>

ВИСНОВОК

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Глущенко Анни Вадимівни «Стратегія розвитку зеленої економіки України в контексті європейської інтеграції», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п.п. 5-8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами) та відповідає напрямку наукових досліджень освітньо-наукової програми 051 - Економіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Стратегія розвитку зеленої економіки України в контексті європейської інтеграції», подану Глущенко А.В. на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту. Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на засіданні міжкафедрального фахового семінару кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин та кафедри економіки, менеджменту та підприємництва.

Головуючий на засіданні
міжкафедрального
фахового семінару,
д.е.н., проф.

Ірина ПОПОВИЧЕНКО

